

Felszólítottam Kegyedet ugyan akkor az iránt, hogy a Szabályok 16 §-a értelmében helyét a társaságban elfoglalni, s azt céljaiban minden időben minél buzgóbban elősegíteni méltóztatnék.

Mind eddig választ nem vevén, hinnem kell, hogy levelem nem ment kézhez. Végéhez közelítvén tehát folyó társasági évünk, illőnek ítélem amaz értesítés ismétlését, melyre választát várva várom.

Szíves tisztelettel maradván Kegyednek lekötelezett szolgálója

Pesten, octob. 24. 1846.

Jósika Miklós
elnök.

[Kívül: A' Kisfaludy-társaság Elnökétől.

Tekintetes

Sárosy Lajos Úrnak, az aradi királyi váltó törvényszék Tollvivőjének, több megye Táblabírájának, mint a' Kisfaludy-Társaság Tagjának Hivatalból. Aradon.

Sárosy jegyzése: Válaszoltam nov. 16-án 846.]

Közli: KARA GYÓZÓ.

K. FRÁTER ISTVÁN VERSEI TELEKI MIHÁLYHOZ 1684-BŐL.

A M. Tud. Akadémia könyvtárának kéziratai között a M. irod. Quart. 62. jelzés alatt egy szép bőrkötéses verscsomó található, kötésén ezekkel a betűkkel: *A. M. V. Sz. Teleki Mihály V. A. K. F. I. 1684.* Belső címlapján ez olvasható: *Paraphrasis rhithmica azaz Verses Magyarázat K. F. I. H. K. által MDCLXXXIV. Esztendőben. Descripta per manus Stephani Ujhelyi.* A szerző betűjelzését a 27. lapon levő vers szakkezdő betűi és az ajánlás *Frater István* névben oldja fel. Frater István török fegyver miatt hagyta el birtokát és szorult Huszt várába.¹ Itt készült a Paraphrasis, a hogy azt az utolsó vers és az ajánlás vallja; a vár főkapitányának, Teleki Mihálynak, ajánlja: úgy látszik, huszti nyugalmát neki köszönhette. Verseinek fogalmazását a maga munkájának vallja: »Fateor (hanc Paraphrasin) ingenio per me compositam, manu quidem aliena descriptam.« A másolás szép, olvasható írás; a 9., 16., 25. lapján kis diszítés osztja meg a kézirat versszövegét — az utolsó pár sor, mintha toldalék voltát mutatná, apróbb betűs. A gnómák számozatlanul következnek egymásután, mi tagoltuk őket másolatunkban a megszámozással. Helyesírása nem következetes. A címlap hátsó lapját címerrajz és négy soros vers diszíti. Nagy értékük a verseknek nincs, de jellemző példái annak a gnómaverselésnek, a mely Erdélyben ezidőben nagyon általános lehetett.² A versszöveg kezdete a 9. lapra esik.

1. Sit Christus vitae scopus et sit meta salutis

Non errat vitae cui scopus ille placet.

Földi eletednek s tantorgó hitednek Christus légyen főbb czellya

Nem árthat ez világ — ördögi csalardsag ha ő lelked pánczellya

Bátran szemben szalhatcz, mikor harczot állasz, ha ez kardod atczellya.

¹ Nagy Iván, IV. 260/261. l.

² Teleki Mihály levelezése, I. köt. VI. sk.

2. Si premitur non opprimitur lux conscia veri,
Quo magis haec premitur, promicat illa magis.
Gyakran tapodtatik, de le nem nyomatik, vilagon az igazság.
Terh alatt mint pálna emelkedik nagyra s fénlík mint a Nap világ.
Tűrés egyik szarnya, tollát vesz nem hányva, másik álhatatosság.
3. Principis a facie ne quis discedat amicus
Tristor : haec laus est Principis una boni.
Mint gyemánt aranyban, inkább mint magában ragyogtattya világát.
A-ként ekesíti, kegyesség frissíti Királynak méltóságát,
Ha hozzá menőknek igazat kerőknek meg agya kívánságát.
4. Stulte quid in coelum jacularis laedere Divos
Haud potes : at laedis te jaculando magis.
Eltedben ha szükség szorongat : vagy inség, ne hánd egre kövedet
Mert eget az nem hat ; söt magadnak árthat, bosszontya Istenedet
Hát jó-s-gonosz resze Isten úgy tetczése mértékellye eltedet. || 10.
5. Citrea poma foris sapida intus amara probabis.
Fronte placet tergo falsus amicus obest.
Kívül alma szép színt, mutat : belől rossz ízt, ad : fogad meg vásollya
Igy hamis barátság szemben szép mulatság masutt híred mocskollya
Ökör alá borjut, Sólyom alá Varjút teszen-s-neved csufollya.
6. Pastor oves tondet bonus haud deglubet : idemque
Pastor agit populi duxque paterque bonus.
Mint jó pásztor nyáját, örzi nyírvén gyapját, nem meg fosztva bőrétül,
Életét sem szánva, batran értek adva, ójja vadak körmetül
Így Király seregét legelteti-s-vérét nem kimilli népétül.
7. Nec nil, nec nimium, medium tenuere beati
Festina lente, sat cito si bene sat.
Ne siess tovább jutcz, faradcz ha igen futcz, módgya legyen dolgoznak
Meg gondold jól vegit, szabjad ahöz rendit, el kezdett szandekodnak
Ha így leszsz készülve, nem leszsz kesedelme, tisztesseséges munkadnak
8. Artem quaevis terra parens alit et bona nutrix
Sit ars sit fortis portus et ara male.
Tudomány olyan kincs, kinél soha jobb nincs, taplallya életedet
Nincsen ez föld felett, sohol olly szegelet, hol nem találsz kenyeret
Szerencse ha szédít, ez viszont meg épít, neveli értékedet.
9. Unus pro multis quamvis pro sontibus insons
Pro multis unus justius hercle perit.
Jobb egynek sokakert, hogy nem soknak edgyért, halalt-s-veszelyt szenyvedni
Hazája kedvéért-s-szabadulasaert, vérrel földet festeni
Mint annak vesztevel-s-tsak kis sérelmével maga éltét megnyerni. || 11.
10. Qualis Rex talis grex, si bene Rex bene vult grex
Mutua sic Regem cura gregemque beat.
Mikent szelid juhok, együgyü bárányok, pásztor után sietnek
Jobbra vagy balkézre, jó vagy gonosz füre általa vezettetnek
Így Királyt az jobban gyakran penig rosszban [az] közrendek követnek.
11. Quem sua non tam vota movent quam publica quique
Non sibi sed populo consulit ille placet.
Az ki hazájának, inkább mint magának, szolgál az ditsirtetik
Ha közjonak örül, fut fárad a körül, eltedben betsültetik.
Holta után penig, neve fen all fottig, sirban sem zároltatik.
12. Pulchrius est unum Civem servare Monarchae
Hostes quam forti fundere mille manu.
Országokkal bíró-s-azon uralkodó, világi nagy rendeknek,
Nem terjeszti hírét, bátor oncsa vérét, harczon sok ellenségnek
Ugy, mint ha életét, örzi-s-békeségét, hiveinek-s-népének.

13. Consilio quicumque suo sapit haud sapit ille
 Consilio alterius qui sapit, ille sapit.
 Ki maga tanácsán, nem más javallásán, jár az gyakran meg botlik
 Ha ül a tetőn, tántoroghat ottis, nyakra főre sikamlik
 Azert az az eszes, ki ha dolga veszes, él tanácsal-s-nem romlik.
14. Nil obiter sed quicquid agit cunctanter id omne
 Caesar agat: sapiens cor mora namque facit.
 Nem illet bölcs szívet, hozzá nemis férhet, igen hirtelenkedni
 Mert az el lött nyilat, meg haladván ijgat, nehéz viszsza rántani
 Végét meggondolva, halkal hozzá nyulva kell dolgozhoz kezdeni. || 12.
15. In pretio pretium est sic non virtute potestas
 Saepius at pretio venit et aere fides.
 Ez rosra ert világ, olly, kibén méltóság, nem jó cselekedettel
 Sőt gyakrabban kincsel, kerestetik penzel, inkább mint sem erdemmel
 Aranynyal kötelét, fonnya hit gyeplyűjét-s-érzi kárát vesztével.
16. Si vivos laudare vetat pudor: ipse placere
 Vivus: laudari mortuus inde volo.
 Eltedben szeressen, minden: sem dicsirjen, teged ez világ szája
 Mert ez elmulando, de amaz allando, nevedését varja
 Rothadás nem bántya, ha fed-is föld hantya, sír nevedet nem zárja.
17. Victrix fortunae sapientia qui sapit ille
 Sperando superat fortunam omnem atque ferendo.
 Jadczik az böltsesség, nala tsak nevetség, szerentse változasa
 Ha réve csendes-is, vagy szélveszszel zugis tengerének habzása
 Roszban jót remélve, jóban rosztul félve, él nints tantorodása.
18. Corpore quo major Princeps, et major honore
 Major eo Princeps esse labore debet.
 Mentül nagyubb tisztre, meltságosb székre, emel teged szerentse,
 Elmedet munkára, szivedet az jóra, annál inkább serkentse
 Hogy dologtúl szünvén, tsak henyelest üzvén, lelked törben ne ejtse.
19. Scilicet ipse ferox ultorem ulciscitur ultor
 Liber et a poena vix abit inde nepos.
 Boszszuság tételnek, üldözö fegyvernek, verrel vetett határán
 Másod harmad izig, neha penig fottig, vért aratnak tarlóján
 Az mindenkor félhet, ki tsak boszszút üzhet, hogy folyamik vér torján. || 13
20. Si minus in Patria, patriae jacet inclutus Heros
 At bene pro patria qui jacet ille placet.
 Nincsen az rosaknak, ki nyilt violaknak, olyan kedves illattya
 Mint ki hazájáért, -s- nem maga javaert, földön veret folytattya
 De az otthon ülő, -s- tsak magának élő, roszzs, eszt semminek tartya.
21. Qui terret plus ille timet, metui cupit ille
 Sed metui quovis plus timet ille loco.
 Kit sokan rettegnek, vagy reszketve néznek, meltan felhet másoktul
 Mert ha félelembül, és nem szeretetbül, tiszteltetik sokaktul
 Gyakrabban sok egynek, árt mintsem edgy többnek, meg győzetik azoktul.
22. Non bene conveniunt pietas et summa potestas
 Sic pietas regno saepe dat acta locum.
 Kegyesseg jamborság, földi uralkodas, ritkán ülnek edgy székben
 Termeszettel öszve, kettöt különbözve, nem járhatni edgy fekben
 De eszt nem hiheti, kit kegyes jó tiszt, vitt Királyi setczelben.
23. Qui vult multa loqui non opportuna loquetur
 Semper: sic linguae se docet esse malae.
 Kinek nyelve tsak peng, szive vele nem zeng, ritkan vonszon jó nótát
 Mint nem edgyező húr, daraboson gyúr -s- túr, ha nem nézi a kotát
 Eszbül hát kevesbet, mint a nélkül többet, szóly avagy tsak edgy jótát.

24. Mars dubius victorque cadit victusque resurgit
Qui fugit, huic merito nulla corona datur.
Rettegő szívekkel, kétséges elmékkal, nem lakik az vitézség
Az ki harczon tsak fút, méltán annak nem jut, győzedelmes tisztésség.
Ha hódgya fénlíkis, setétell ködlik-is, bátor szüben nints kétség. || 14.
25. Nemo potest Pluto pariter servire Deoque
Sic et adulator nullus amicus erit.
Nem lehet két Urnak, s kettős akaratnak, eczersmind kedveskedni
Istennek s ördögnek, illy el vált ket félnék, kivanságot követni
Nem szokott igasság, állandó barátság, hizelkedőnél lenni.
26. Omnia quae prodit sine vano publica fama
Crede mihi verum dicere fama solet.
Kösség a' mit hirdet, gyakran az ugy lehet, szél nem indúl fuvatlan
Királnál mit titkon, suttognak piaczon, beszellik titkolatlan
Ne veld hát semminek, híret az kösségnek, mert be telik untalan.
27. Tantum decrescit fortuna superbia quantum
Crescit fortunae quae comes esse solet.
Gyakran jo szerentse, -s- kevélység bilintse, mulatnak edgy asztalnál
De uralkódások, -s- sokáig lakások, ne remenlyed edgy háznál.
Mert hol kevelyseg forr, szerentsenek ott tor -s- halal fekszik lábánál.
28. Aut surda aut patiens magni sit Principis auris
Si nescis laesa bilis in aure sedet.
Keveset hallani, ha hallis de türni, kell az Uralkodonak
Mivel az fül kémje, szünek tsengettyüje, -s- inditoja haragnak
Azert tsak olytat hally, gonoszt hogy ne forrally, magadnak vagy masoknak.
29. Parva quidem crescunt paulatim, magna que fiunt.
Summa cadunt subito, magna repente ruunt.
Lassan lassan nőnek, kis dolgok fel mennek, mikent az erőss tornyok.
Nagyobb csattogással, romlanak zugással, az magas alkotmányok
Szelek nagy fát rontnak, békevel maradnak apro bokrok es kunnyók. || 15.
30. Par vitium cunctis et nulli fidere velle
Fide bonis diffide malis: si fidis amico
Fide quidem; sed tanquam inimico fide futuro.
Senkinek nem hinni, mindent megis hinni, nem fér okos elméhez
Joknak bizvást hihetez, rosszszakat meg vethetez, az illik bölts emberhez
Néha hitt embered, lehet ellenseged, veszelyt ragaszt eltedhez.
31. Ludit in humanis rebus fortuna licebit
Hanc reperire magis, quam retinere diu.
Könnyebb a szerentset, szemfény vesztő kintsét, fel találni sokaknak
Hogy sem meg tartani, vagy ladaba zarni, -s- békót lelni lábának.
Szállason hol ma ült, holnap tüle leszz hült, helyét hadgya nyomának.
32. Quid nisi dulce malum aut infama laeta voluptas
Corporis est, animae pestis et esca malis,
Kérdhetned mi lehet, -s- mi jókat szerezhet, világi gyönyörűség?
Testnek kevélysege, mezzel színelt mérge, gyomor vesztő édesség
Ki mint Judás csokkal, arúl festett jokkal, rabság hozó vendegseg.
33. Sit piger ad poenam Princeps ad praemia velox
Nam virtus, magnos haec facit una Deos.
Az jó téteményre, mint sem büntetésre, Király legyen hajlandóbb.
Igy kegyelmességgel, -s- engedelmesseggel, Orszaga leszz allandóbb.
Mert az ki tsak sebhít, -s- jó írral nem enyhít, birodalma romlandóbb.
34. Fertiliior seges est alieno semper in agro
Vicinumque pecus grandius uber habet.
Irigységnek férge, -s- fő szédítő mérge kinek szivét el fogta
Lelkében gyötrődik, elmeje törődik, nints még éjjelis nyugta.
Edesb más epéje, mint sem maga lépje, neki Sátán eszt sugta. || 16.

35. Si lucri bonus odor ex re quaque pudori
 Quid mirum praestat si quoque, turpe lucrum.
 Akarmibül jüjjön, az kints tsak meg gyülyön, de kedves a nyereség.
 Nyerhess bátor szenán, avagy hitván szalmán, tavozik a szegénység
 De nekem ugy látzik, joknakis így tetczik, eszt szegyenli tisztesség.
36. Heu miser in mediis sitiens stat Tantalus undis
 Et poma esuriens proxima habere nequit.
 Tantalus kádgvának, s torkig ért árjanak, a kí hallotta híré
 Ahoz mértékelye, hasonlonak vélye, fösveny embernek béré
 Kinek hájji ösztövé, -s- még a vaj sem kövér, fojtja kívánság vévét.
37. Non minor est virtus quam quaerere parta tueri
 Casus inest illic hic erit artis opus.
 Sokat jól keresni, -s- igazán szerzeni, nem utolsó tisztesség.
 De oltalmazása, -s- gyüjtött jók tartása, sem legkissebb eszeség.
 Az első nehezen, szerzed avagy könnyen, birnod penig mesterség.
38. Fortior est qui se quam qui fortissima vincit
 Moenia: nec virtus altius ire potest.
 Harczon sokat gyözö, Rabot szijra füzö, vitéz ember mezöben
 Nem lehet hiresebb, bar gyözedelmesebb, Juliusnál üzöben
 Mint ki akarattját, birta indulattját, -s- fékit tartja kezében.
39. Saepe victorem nova non vetus orbita fallit
 Sic socium socius non vetus imo novus.
 Regi kerekedhez, -s- probalt fegyveredhez, olykor többet bizhatol
 Mert sokszor ujj szekér, tör, kard es ujj fegyver hol nem vélnéd ott romol.
 Így ujj barátotül, mint régi társodtül, hamarébb csalattatol. || 17.
40. Corpora magnanimo satis est prostrasse Leoni
 Pugna suum finem cum jacet hostis habet.
 Mikent az Oroszlan, vadakkal harczolvan, csendesedik azokhoz
 Kik nem keménykednek, söt engedelmesek, viadalban magához
 Ellenség hodoiva, fegyverétis nyujtva, ütközetnek véget hoz.
41. Curia pauperibus clausa est dat census honores
 Census amicitias pauper ubique jacet.
 Boldogtalan élet, kiben az itilet, most barátság utan jár
 Kapun sugorogva, szivében sohajtva, szegeny igasságot vár,
 Hamiss gazdag ben ül, szegeny özvegy kin hül, penzel nyilik mert a zár. || 18.

[Diszítés.]

42. Ex libris arma et armorum iura discuntur.
 Mint kellyen kezdened, vagy jól el vegezned, hadakozó szándekod
 Igaz okbul van-é? azzal nem edgyezé? hadi hí kiáltásod,
 Régi fő könyvekbül, mint atczel tükörbül, könnyen meg tanulhatod
43. Satius est mori quam assidua spe et expectatione vitam perdere.
 Hoszszas várakozás, kételkedö habzás, halálnális nehezebb
 Mint sokáig félned, edgyezer által esned, ellenségiden könnyebb
 Fegyverrel harczolni, sem kétséggel vinni, jobb és ditsiretebbb.
44. Ex bello pax, ex pace ubertas.
 Roppant táboroknak, vérral folyt hadaknak, vége a szép bekeség
 Kibül nyugalom, nem kevés jutalom, következik -s- csendesseg
 Isten áldásából, ember munkájából, szarmazik így a hüség.
45. Miles non emendus sed legendus.
 Az jó gondviselő, -s- okos had vezérlo, Fejedelemnek tisztí
 Hogy ne pénzen vegye, söt választva szedgye, vitézít mikor gyüjti
 Így terjed hatalma, -s- meg áll birodalma, ellenségét gyözöbetti

46. Magni Ducis est poena et praemio dignitatis nomen tueri.
Az nagy Fejedelmek, hadi fű Vezérek, igazán ditsírtetnek
Okos fenyítéssel, adakozó kezzel, ha fel ekesítettnek
Meltóságok ered, birodalmok terjed, jó hírrel nevedeknek. || 19.
47. Fortes creantur fortibus et generis virtus nobilitat.
Nem szokott körmevel, igen nagy erővel, a Sas légyhez rugdosni
Vagy szelid gerlicze, természettel öszve, fesszékébül születettni
Jó erkölts nemesit, jámborság ekesit, jó hirt tud terjeszteni.
48. Fallax bonum Regnum.
Bírodalom olly tör, ki mindenkor rád tör, hidgyed bár uralkodó
Melly ha nevelkedik, gondod sokasodik, felhetcz hatalmaskodó
Ha nem jársz okoson, ott romlasz az gáton, hol nem vélnéd akadó.
49. Mens bona Regnum possidet.
Tökelletes elme, olly kinek félelme, nints az uralkodásban
Mellytül ha válik-is, bátorsagos ugyis, az maganos lakásban
Mert senkit nem sértett, sőt joval ertetett bizik igassagaban. || 20.
50. Non vox sed votum non musica chordula sed cor,
Non clamans sed amans clangit in aure Dei.
Az az idvesseges lelki szent tisztelet
Melly Istenhez szível nem szájjal közelget.
51. O! quae stultitia est Deus emit sanguine servos
Mercari exiguo nos piget aere Deum.
Minket szent veren vett Christus az haláltül
Mi restellünk edgy penzt adni menyországtül.
52. Invia virtuti nulla est via sola beata
Monstrat iter coelo, laus comes huic et honos.
Tövisses darabos az virtusok uttya
De Egben boldogság-itt tisztesség ára.
53. Ignem caesa silex et aquam dat spongia pressa
Laesa magis virtus lucet et astra petit.
Verve kova tüzet ad spongia vizet
Szoritva: Virtus-is sertve csapkod eget.
54. Quod grano plostrum, quod ferro lima, quod auro
Fornax, hoc homini crux solet esse pio.
Reszelövel atczél fenlik -s- arany tüztül
Ujjul az ember is kereszt viseléstül.
55. Qui bene se noscit bene noscit is omnia vivum
Sic faciem speculi fulgor in aere refert.
Orczad szennyet tükör szokta meg mutatni
Nem kitsiny böltseség magadat ismerni. || 21.
56. Corrige dum tener est pueri cor, cernis ut arbos
Spernit vim, virgam flectitat ungue puer.
Nehéz az agg fábül gúst tekeríteni
Könnyebb gyermekedet mig kitsiny oktatni.
57. Tres hominis pestes auri fames, ira, libido
Praecipitant erebo sola vel ista viam.
Az arany szerelme, harag és bujaság
Pokolra vezető serény kalauzság.
58. Lapsus equo perit alato dum Sidera stranat
Bellerophon cautus si sapis alta fuge.
Rended felett való, dolgokra ne készülly,
Hogy mint Bellerophon lórul esven szedülly.

59. Dum sese fraudat sua rodit et ossa malignus
 Quamvis dives opum vivit avarus inops.
 Telhetetlen fösveny az csonton rágódik,
 Ehen marad gyomra -s- foga vásolódik.
60. Dispereunt male parta, Deum divinaque quaere
 Eumenis injustas pulvere vertit opes.
 Az hamis gazdagnak rosszszül gyűjtött kintse
 El vész idő előtt ha fordúl szerentse.
61. Lubrica verba cave digito compesce labellum
 Pressa angvilla manu lubrica rite manet.
 Sebes az el lött nyíl nehez visza vonni
 Így a' ki mondott szót visza teríteni. || 22.
62. Tutus honos siluisse leaena elinguis Athenis
 Servatae Patriae praemia digna tulit.
 Az okos halgatas senkinek sem artott
 Sokaknak jutalmat -s- tisztességet adott.
63. Plus ratio quamvis praestat Polyphemus Ulyssis
 Cernis ut arte ferus lumine cassus abit.
 Okosság erővel többet vihet végben
 Győzte Polyphemust Ulysses ekképpen.
64. Cantus plena cicada, sed est formica laboris
 Illa eget haec frugum semper abundant ope.
 Pütrütsök enekléssel nyarat vesztven tölti
 Munkalkodvan hangya télre kintset gyűjti.
65. Pisa canis fugitat crepitantia territus utre
 Conscia mens folii territa voce pavet.
 Az kit belől furdal lelkiismereti
 Csak level zörgesis aszt hamar rettentí.
66. Difficile est animi semper caelare dolorem
 Nec facile est tristi fingere mente iocum.
 Keseredett szünek fájdalmat titkolni
 Nehéz: s bus elmének játékot formálni.
67. Quisquis apes undasque timet spinasque roseti
 Non mel, non pisces non feret ille rosas.
 Ha árát bélesnek mindenkor fel veted
 Ehen marad gyomrod nem sirosul inyed. || 23.
68. Dextra facem fert laeva librum rotat ala per altum
 Ars, labor, ingenium te super astra vehunt.
 Munkával tudomány -s- elme kinél fenlik
 El hadgya a földet -s- égben emelkedik.
69. Stultitiam simulasse loco sapientia summa est.
 Böltsegeg olly helyen bolondsaggal élni
 Hol lehet eltedet azzal megmenteni.
70. Arbor honoretur cujus nos umbra tuetur.
 Kinek árnyékaban fejedet nyugotod
 Haladatlansággal bün aszt meg bantanod.
71. Quis sis, quis fueris, quis eris semper mediteris.
 Mi vagy és mi voltál, mi lész gondolkozzál.
 Utáld meg a' földet menyben vagyakozzál.

72. Quid sum? quis? qualis? quantus? quotus? unde? quibusve
 Ortus avis? quorsum tendo? quibusque viis?
 Vermis, homo, malus, exiguus, posthumus, ab imo,
 Talibus et cretus, nitor ad astra, fide.

Mi vagyok? kitsoda? mitsodás? és menyi?
 Hanyadik? és kiktől mondatom származni?
 Hova? merre? fereg gyarló ember menni,
 Akarok: én kis por hittel égbén lépni. ||

24.

73. Luscinae cuculum cantu praeponit asellus
 Auricolae asini censor ineptus habet.

Mit tud ujj ajtóhoz az oktalan borjú.
 -S- Szamár, madarak közt melyik a' szebb szavú
 Filemile szóllé szebben vagy tarvarjú
 Veszett pered, bírád ha tudatlan tanú.

74. Aethiopem quid stulte lavas quid tempora fallis
 An tenebris noctem posse cavere putas.

Mi haszna szeretsent szappannal dörgölni
 Vagy inad szakadva a szél után futni
 Bolondság kezdeddel arnyekhoz kapdosni
 Meg sérszel ha erőd felett fogsz emelni.

75. Vive domi tibi vive sua domus est optima, tergo
 Cochlea ceu propriam fertque refertque domum.

Alatson kunnyóban szabadsággal élni
 Jobb mint sem a nélkül arany hazban lakni
 Idegen fal alatt jókkal bővölködni
 Izetlenb, Hunnyodban hogy sem szükölködni.

76. Sanguine Pigmaeo grus rapta ulciscitur ova
 Pro patriis fas est belligerare focis.

Szabad, jókkal taplalt nevelő hazáért
 Sok verrel keresett nemzedet földéért
 Halálíg harcolnod a szép szabadságért
 Miként Pigmaeussal a Darvak feszke kert.

77. Qui frugi fortisque vir est nec vincitur auro
 Nec ferro: Curius testis ut ipse probat. ||

25.

Kitsiny szeltül gyenge nádszál hamar indul
 Méllyen gyökerezett nagy fa meg sem mozdúl
 Jó -s- gonosz szerencse fegyver vagy aranytul
 Alhatatos férfi lába nem tántorúl.

78. Princeps indoctus sine doctis totus inermis
 Organa ceu subito follibus orba jacent.

Miként az Orgona fúvó nélkül halgat
 Notat rajta senki rendesen nem nyomhat
 Így jó tanács nélkül Király meg nem álhat
 Birodalma könnyen -s- országa romolhat.

79. Virtutis comes invidia.

Jó tselekedetnek ditsiret jutalma
 Nintsen edgy uttyais jarhatatlan -s- sima.
 Követi mellesleg-irigysegnek nyoma
 De nem fél rosdatul mint szép arany alma.

80. Nihil laudabilius, nihil magno et praeclaro viro dignius placabili-
 tate atque clementia.

Miként tsillagokkal, a szép ég-tündöklük
 Kegyelemmel Király, mint gyöngyel úgy fenlik.

81. Aut verba aut verbera.

Az holott az intés -s- szep szó nem használhat
 Ott mint ökrön ösztön, talam veszszo foghat.

82. Fortuna reverenter habenda.
 Világ javainak törrel hánt mezeje
 Szerentse halmának sikamló teteje. || 26.
 Melyre ha ki állott vigyázzon elméje
 Hogy tántorodással ne szedülyön feje.
 Nem szokott edgy helyben mulatni szerentse
 Könnyen rosra nyilik ajtaja kelintse
 Sokakat meg fogott szinnel kent belintse
 Mérget adott mézért halál hozó kintse.
 Okoson kell azért az étettel élni
 Ha méltóságban vagy magad úgy viselni
 Világ habzó révén tudgy jól által kelni
 Szerentse játékját kell mindenkor félni.

[Diszítés.]

*Következnek | Nemelly joságos tselekedeteikről -s- velkekrül is-irt Szent Irás-
 béli | példás Versek. || 27.*

- Engedellenség.* Engedetlenségnek szomorú példája
 Paraditsomnak meg tiltott gyümölcs fája
 Magat s minket vesztő Adamnak almája
 Turkunkon akadott izetlen torsája.
- Hit.* Hittel Isten előtt lele kedvet Abel
 Aldozattya füsti földön nem terült el,
 Egben jó illatú szaga hogy hatott fel,
 Kisirtetéek lelke Angyali sereggel.
- Irigység.* Kain, ösztövérrrel aldozék Istennek
 Nem mene fel égben illattya füstinek
 Irigysége véret artatlan Abelnek
 Ontá -s- lön példaja boszszusag tételnek.
- Kegyesség.* Enoch ki szüntelen tsak az Istennel járt
 Ez vilagot tartvan mint gazt -s- veszendő sárt
 Mulandó jók helyett menyei áldást várt
 Kit fel vivén Isten lelke, egekkel zart.
- Hosszu élet.* Isten kegyelmének hosszú élet jele || 28.
 Kilencz szaz esztendőt Matuselah éle
 Hatvan kilencz feli : nekünk rövidüle
 Eletünk : mert vétünk naponként többüle,
 Szaz husz esztendőkig türo nagy kegyelme
- Isteni irgalmasság.* Az első világhoz Istennek szerelme.
 Hogy haragra válék, viz özön félelme
 El burita mindent halálos gyötrelme.
- Reszegség gyümölcse.* Noé habok közzül hogy meg szabadúla
 Szőlöt plántál -s- annak borátul zajdula
 Szemérmét nem fedő Cham ellen buzdula
 Aldasa fiához atokká fordula.
- Engedelmesség.* Engedelmessegnek Abraham tüköre.
 Kezében fel huzva van éles fegyvere
 Hogy ontassek azzal fia piros vére
 Meg igazulás lön szandekanak bére.
- Vakmerőség.* Égbéli felségnek le száll Istensége
 Ercs jól : Sodomának tüzzel lenne vége
 Sóó bálvanná válék Lótnak felesége
 Mert vissza tekinte nagy vakmerösege.
- Választás.* Megtsalatkozhatnak Isáknak szemei || 29.
 Mond : Jákowski az szó de kezek Esavi
 Isten penig tudgya mint álnak szivei
 Mert számán ismeri kitsodák övéi.

- Isteni szabadtítás.* Moses veszszejevel oszlott tenger vize
Isten szabadtító kegyelmének méze
Pharahot meg fojtó keseredett ize
Kit Izrael partrul tsudalkozvan neze.
- Zugolódás.* Pusztában Sidoknak bujdoso tábora
Teremptője ellen hogy zugolódásra
Indul: nem vitetik be az Canahánra
Nekünk -s- fiainak örök példájára.
- Könyörgés.* Buzgó könyörgésünk Isten győző eszköz
Altala meny -s- föld közt rontatik el az köz
Josue könyörög — napot állít s kötöz
Illyes imadsága szaraz földet öntöz.
- Reménség.* Nem tsalatkozhatik meg a jó reménség
Hitnek lampasával valamely szivben ég —
Földi türés után szállása lesz az Eég —
Ez által Chalebnek adatik Örökseg.
- Erösség.* Tsak az lehet erős kit Isten erössit
Gyakran szegyent valhat a' kit ő nem segít || 30.
Sámsón nagy dolgokat ez szerint végben vitt
Szamar által ezret ölt ő mikor így vitt.
- Kevélység.* Kevélységnek szégyen vallas az jutalma
Izetlen gyümöltse hidd nem arany Alma
Babilon tornyának hol van most nagy halma
Le voná -s- el rontá Istennek hatalma.
- Fiaknak Atyához való engedellensege.*
Kegyés jó Atyának engedetlen fia
Szemedet ki vájja a völgynek hollója
Joab mérges nyila szived által járja
Jusson eszedben hát Absolon cserfája.
- Vitézség.* Isten batorsága a jó vitézségnek
Oszlattya felhőjét szivünkbul kétségnek —
Hitünk kised köve fejét ellenségnek
Töri: -s- örül David Goliath vesztének.
- Edgyesség.* Gyöngynel drágább köve a szép edgyességnek
Bizony edgyik resze amaz épületnek
Mellyben vége nintsen az örök életnek
Mutattya példáját Moses -s- Aron ennek.
- Szeretet.* Idvességünk edgyik szárnya a szeretet
Kit Istennek lelke szivünkben gerjesztett.
Menyei tűz által mint taplót elesztett || 31.
Jonathan ket szivet edgy testben rekesztett.
- Öröm.* Az Isteni öröm lelkünket vidittya
Szomorusagunkat mint ködöt oszlattya
Búzgó éneklesre szent Annat indittya
Samuelt kis fiát ölében szorittya.
- Gazdagság.* Jó -s- gonosz szerentse szegénység gazdagság —
Nem történetből van akarmely meltóság.
Isten aldasatul függ kints, érték, jóság
Nem arthat Jakóbnak Lábányi ravaszszag.
- Böltesség.* Az jó böltességnek kedves tudománya
Bötsösebb mint drága könek adománya,
Ezert Sebának is Királyné Aszszonya
Látni Salamonnak személlyet kívánnya.
- Bekeseges türés.* Bekeseges türés lelkünket építi
Sok kisirtetinknek tüzet is enyhíti
Hitit reménségét szent Jóbnak segíti
Pallyját vegezvén oda fel vezet.

- A' nyomoruságoknak haszna.* Isten haragjának szél veszes tengere
Ostorozásának mély örvényü ere
Manasses Királynak hogy lelkeig ere
Vétkeiket meg vallá, Istenéhez tére. || 32.
- Mértékletesség.* Mértékletességnek drágalatos kintse
Kivánom hogy Isten lelkem ezzel hintse
Josephnek példaja szivem erre intse
Mértékletlenségébül elmémet serkentse.
- Alázatosság.* Alázatosságnak lelki méltósága
Eget innen alól erő magassága
Szelidséget termő idvesseges ága
Christus példájával tanit erre maga.
- Alhatatosság.* Alhatatosságnak erős kösziklaja
Mellyen épült lelki harcunk oskolája
Igaz vallásunknak ez lehet próbája
Edes mesterünknek kedves ő igája.
- Hypocritaság.* Hypochritasagnak kárhuzatos vetke
Mezzel kent méregnek halál hozó étke
Mellynek csalard sziben rosz faj szülő fészke
Joab ily szín alatt Abnert által verte.
- Embertelenség.* Magát felre vonván embertelenség áál,
Társa kedvetlenség mellyel edgy ágyban hál
Nintsen ő asztalán másnak-is rakott tál.
Maga étkétül fül embertelen Nábál.
- Fösvenyesség.* Telhetetlenségnek baráttya fösvenyesség. || 33.
Mint láthatatlan tűz szivet emeszt -s- ugy ég.
Nints kivánságának meghatározott vég
Mint lopó Áchánnak köz praeda nem elég.
- Igasság.* Tántorodás nélkül meg áll az igasság
Mindent felül múltó tiszta tulajdonság.
Kit sem kints felelem sem győz háboruság
Nem erősebb ennél Bor, Aszszony, Királyság.
- Háládatosság.* Háládatosságnak kedves ő jósága.
Mint jó téteménynek költsönös valtsága.
Isten -s- emberek közt bötsös méltosága.
Salemnek Királya lehet bizonsága.
- Adakozás.* Költsön ád Istennek a ki adakozik
Azert szükségében meg nem fogyatkozik
Sok színü aldással tárháza virágzik
Rebeka illy kintsel, már égben lakozik.
- Emberség.* Emberseg éltünket jokkal betsülteti
Jo hírrel nevünket folytattya -s- élteti
Abigail Aszont kedvessé téteti
Kiralyi setczelben pompáson ülteti.
- Szelidség.* Szelidség királynak nyakában arany láncz.
Szekit erőssítő romolhatatlan sáncz
Ellenben negédség veszedelmes gancs -s- ráncz
Kiert Roboamnak osztatek jajos táncz. || 34.
- Tekozlás.* Nintsen oly temerdek ösi érték -s- osztlás
Kit meg ne emészzen végre a tékozlas
A Tékozoló finak mit hozza pazarlás
Vala kívánt etke válún az abarlás.
- Igaz mondás.* Mi lehet kedvesebb fényel a szép Napnál
Bötsösebb jószággal az igaz mondásnál
Kinek szégyen vallás nem ül asztalánál
Égben szent István-is lépék ez lámpásnál.

- Ragalmazás.** Irigység fészkeben termett rágalmazás.
Attya az Hazugság : s-gyanus tudakozás
Dajkája : Türéssel üzetik ez fajzás
Artatlan szent Pálnak volt ez oltalmazás.
- Gyűlölség.** Az jó békességnek gyűlölség rontoja.
A mely szühöz forratt ennek rosztaploja
Nem vehet ott erőt szeretet szikrája
Saulnak Davidhoz mutattya példája.
- Harag.** Harag emberekben olly vétkes indulat
Jókhöz -s- gonoszokhoz ugy hozzájok ragatt
Melly nélkül üressen senki nem is maratt
Kit szent Pál -s- Barnabás példája meg mutat.
- Aruttatás.** Roszt gyümölcselel tellyes vetek az Árulás. || 35.
Titkos mesterséggel lesz az el Pártolás. ||
Tsókkal Christusat is árulta el Judás
Kérlek Isten engem illy vétekekkel ne láss.
Bujálkodó élet magunk testét veszti
Hirünket nevünket rut motsokban ejti
Lelkünket Pokolban vég nélkül sillyeszti
Ammonnak életét halálra készíti.
- Hazugság.** Mint hogy Hazugságnak ördög lehet Attya
Magához hasonló szintén ő fajzattya
Embert nagy veszélyre ez gyakran jutattya
Ananjas Saphira példája tanittya.
- Házasság.** Amaz ditsös kertben kezdetett házasság
Istentül parantsolt szent dolog -s- nagy jószág
Mellyel házások közt meg áll a tisztaság.
Jutalma vég nélkül lesz örök boldogság.
- Banat.** Banat lelket testet emészt és ugy fogyat
Belső velökre-is az búslulás bé hat
Szívet-is mint éles Tör ez által járhat
Mária példája itt eszedben juthat.
[Dísz.] || 36.

In locum 2. Corinth. : 12 x 7. 8.

- Szent Pál oldalában hegyes ösztön Sátán
Ki miatt tsak nem lén mondgya hiti fottán
Háromszor könyörge ezért szibül -s- osztán
Illy válasz adaték könyörgése után.
- Elég légyen néked Pál az én kegyelmem
Mert erőtlenségben erőmet végezem.
Hitekben gyengékhez jelen segedelmem
Hol fogy az reménség ott van gyözedelmem.
- Szegény lelkemetis im ez ösztön sérti
Tántorodott hitem habja el meriti
Kétkelkedő szívem pokollal ijeszti
Ha Isteni erő hamar nem segíti.
- Jövel azért Jesus szent Atyámnak fia
Bünnel terhelteket ki magához hijja
Kergesse el Sátánt eröss kardod ijja
Ki mind untalanul lelkem várát vijja.
- Siess-is ne késsél véred harmattyával
Megsebhettett szívem mosogassad azzal
Ne hadd elfojtatni szövevényes gazzal.
Tisztíts : jutalmaztass egek bü sóldgyaval.
- Erre téged Uram nem érdemem vigyen.
Mert az régen meg hült, nálam edgy csepp sintsen
De irgalmasságod ebben eszközt légyen
Kiért neked lelkem mond ditsöség -s- Amen. || 37.

Felseges Ur Isten hozzád kiált lelkem
 Sok bűn -s- bánat miatt meg eped bus szivem.
 Tsak te reád bizza magát szegény fejem
 Tudván nints kivüled sohult segedelem.
 Reménségét mert ki szent nevedben veti
 -s- Nem tsüggedez benned tántorogván hiti
 Aszt jobb kezed -s- eröd mindenütt segíti
 Soha ellensége meg sem szégyeníti.
 Az nagy tenger habja, vizeinek árja.
 Sziklás havas uttya vagy fertök motsárja
 Nem sillyeszti veszti, tüled el nem zárja
 Ur Isten te tülled általmát ki várja.
 Tarts meg azért kérlek Uram légy kegyelmes
 Mert tudom haragra szived kesedelmes.
 De irgalmasságra kész füled figyelmes
 Ahoz ki bűnetül előttd félelmes.
 Eletét -s- nem holtát kívánod te annak
 Ki érzi sully terhét vétke nyalábjának
 Mutatván sebeit fekélyes vóttának.
 Néked; -s- vár orvoslást tüled fájdalmának.
 Rajtam nyilván érzem álnokságim terhét
 Fertelmes vétkeim lelkem nyomó követ,
 Imé ki oldoztam szivem dohos sebét
 Irgalmasságodnak nyujts gyógyító irét.
 Jessé gyükerétül származott veszsző szál
 Kegyelem virágja kinek ágain áll ||
 Hiszem jó illattya ennek hogy rám is száll.
 Nállad van bűnünket hordozó erőss váll.
 Sok szegény nyavalyás vétkektül ijettek
 Nem te általadé botsanatot vettek ?
 Mikor kegyelemért lábaidhoz estek
 Tantorgó hitekben meg erőssítetttek.
 Tudom jól példáját Péter Apostolnak
 Kit midön félelme tenger habjainak
 Tsak nem el merite: ki nyujtott karodnak
 Ereje tartá meg irgalmasságodnak.
 Vallyon Publicanus honnan nyere kedvet
 Mellyét vervén nálad lele idvességet
 Phariseus penig ki jókkal kérkedett
 Üressen előled Templombul ki lépett.
 Avagy Magdaléna rut bűnökkel tellyes
 Lábaidhoz esvén szeme hogy lén könyves
 Nemde bűn bocsátva keelé fel nyertes
 Kiért téged ditsirt, és volt engedelmes.
 Nékemis hitemet ezek erőssítik
 Peldajokkal igyem hozzád siettetik
 Könyörülly rajtamis lelkem fohászkodik,
 Vers fejekben nevem rendel jegyeztetik.

38.

AMEN.

|| 39.

Az Olvasohoz.

Mint setét Bányából aranyat széd Bányász
 Zavaros vízben-is iris halat fog Halász
 Berkes rút erdőben szép vadat öl Vadász
 Madarat éjjelis tud fogni Madarasz.
 Ugy Ennius gazzan Maro gyöngyöt szedett
 Illatlan virágján mint méh gyűjtött lépet
 Kiben illy Posványrúl hordott edes mezet
 -s- Mint drága festekkel verset vele színlett.

Borzas Rithmusimnak így salakja között
 (Kit tudatlanságom túl túl edgyben tüdözött
 Elmem penyeszt, rosdát rüllok le sem-üzött)
 Ha mi olyat találsz kit jó végre füzött.
 Vedd mint illik tülem -s- ély hasznodra véle
 Ne fujjon rám érte mérges nyelvéd szele
 Zoilussal se szólly rágalmat felöle
 Fedezze hibáit szereteted jele.
 [Hogy sugár szárnyával Sass repülne Délre
 Eles szemmel nézvén az Tiszta Nap fenyre
 Nagy Ecclipsist vete Féél Hold Erejére
 Setétség tamada Duna két felére.
 Mars-is Bellonával Egekbül érkezvén
 Földet Vízet festnek vérrel, fegyverkezvén
 En-is Huszth várának kösziklás tetején
 Iram ez Verseket fejem szédelegvén.] ||

Közl: ALSZEGHY ZSOLT.

RÉVAI MIKLÓS EGY LEVELE 1798-BÓL.

Révai pihenésre és költői munkálkodásra kedvező hely gyanánt foglalta el 1797-ben, Esztergomban,¹ a poetika tanszékét. Reményében csalódott. Az iskolában uralkodó fegyelmetlenség kihívta javító szándékát; ez tanártársai és igazgatója közömbösségén nemcsak hajótörést szenvedett, hanem Révainak is sok kellemetlenséget szerzett. Hamarosan belátta, hogy nem egyéniségének való helyre és viszonyok közé került. E miatt fordult az alább közölt levélben Medgyesi Somogyi János udvari tanácsoshoz, a ki neki pártfogója és a magyar cancellariánál referens volt. Jó embere 1799 júl. 10-ikén Bécsben kelt levelében Révainak »három rendbéli leveleirül« tesz említést. A mi levelünk ezek közül való lehet, mert az ebben is kifejezésre jutó panaszkodás miatt ígéri meg Somogyi, hogy »én az igaz ügye mellett Ftdő Urnak, mindenben hathatósan ki kelni, és az üldöző balszerentséivel szemben szállani legnagyobb szerentsémnek és kötelességemnek fogom tartani«. (Csaplár Benedek, Révai Miklós élete. IV. k. 398. l. 1. jegyzet.)

A befolyásos ember ígérését beváltotta. Révai életrajzában több helyen van arról szó, hogy 1798-ban exhortatorra volt szükség Sopronban, »a hová (Révai) csakugyan kívánczozott is, meg kívánták is«. (Id. m. 344, 348, 350. lk.) Az alább közölt levél bizonyítja, hogy ő eleinte nem Sopronba kívánczozott, hanem Komáromba; oda sem professornak, hanem directornak. Az esztergomi igazgatónak az intézettől való távozásakor adott ajánló sorai mindenben megerősítik Révainak a most nyilvánosságra jutó levélben önmagára vonatkozó jellemzését: dicsérik, de a tudásánál és munkásságánál fogva őt megillető helyre mégsem kerülhet. Kultsár Istvánal e levél írása idején még meglehetősen jó viszonyban volt, de mintegy előre érezte az 1798 aug. 23.-án kitört nyilvános pörösködést. Ezért nem bánta volna, ha helyette esetleg Kultsár nyeri el a komáromi director-

¹ Ebben az időben itt még nem a szentbenedekrendiek tanítottak.